

Sistemske programi

Editor

Poređenje editora: https://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_text_editors

Kreiranje/izmena sadržaja tekstualnih fajlova

Prikaz (dela fajla) po linijama

– kontrolni znaci, gde počinje i završava se linija?

00000000:	50 72 76 61 20 6C 69 6E 69 6A 61 20 74 65 6B 73	Prva linija teks
00000010:	74 61 2E 20 49 20 6A 6F 73 20 6D 61 6C 6F 2E 2E	ta. I jos malo..
00000020:	2E 0A 44 72 75 67 61 20 6C 69 6E 69 6A 61 2C 20	..Druga linija,
00000030:	70 72 65 74 68 6F 64 6E 6F 20 6A 65 20 7A 6E 61	prethodno je zna
00000040:	6B 20 7A 61 20 45 4E 54 45 52 2E 0A 0A 54 72 65	k za ENTER...Tre
00000050:	63 61 20 6C 69 6E 69 6A 61 20 73 61 20 6D 61 6C	ca linija sa mal
00000060:	6F 20 72 61 7A 6D 61 6B 61 20 6F 64 20 64 72 75	o razmaka od dru
00000070:	67 65 2E 0A	ge..

```
Prva linija teksta. I jos malo...
Druga linija, prethodno je znak za ENTER.

Treca linija sa malo razmaka od druge.
```

Editor

Komande

- editorske komande
(komandni i znakovni režim rada)
- kombinacija tastera
- poseban pokazivački uređaj

Kursor

- ubaci/prepiši (engl. *insert/overwrite*)
- enter – pomeranje na narednu liniju

Esc Normal

Revision 2.0
Sept. 11, 2011

Vim 7.3+
:version

Vim Cheat Sheet for Programmers

Copyleft © 2011
May be freely distributed!
Sharing is Caring.

<http://michael.PeopleOfHonorOnly.com/vim/>

HOW-TO make Vim not suck: Out of the Box: `:help statusline` `:set nocompatible ruler laststatus=2 showcmd showmode number` **Search** `:set incsearch ignorecase smartcase hlsearch` **Remove useless splash screen** `:set shortmess+=!`

Best tips: <http://vim.wikia.com/> **Best scripts:** <http://www.vim.org/scripts/index.php>

~ toggle case	! extern filter	@ play macro	# prev identifier	\$ →	% goto match	^ soft ←	& repeat :s	* next identifier	(begin sentence	) end sentence	_ cur line	+ ↓
• goto mark	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	hard ←	= auto-format

14 block select	^w window...	scroll line ↑	12 :redo	10 ctags return	scroll line ↓	half page ↑	Ctrl I	prev mark	9 ↑	Normal	ctags identifier
Q ex mode	W WORD ↘	E end WORD ↘	R Replace	T ← until char	Y copy line	U undo line	I insert ←	O open ↑	P paste ↑	{ paragraph	} paragraph
q record macro	w word ↘	e end word ↘	r replace char	t ← until char →	y copy	u undo	i ↵ insert	o open ↓	p paste ↓	[misc.	] misc.

7 incr. #	10 half page ↓	page ↓	file/cursor info	Ctrl H	15 Ctrl J	redraw	Ctrl ;	Ctrl ' 0	Ctrl \
A append →	S subst line	D del →	F ← find char	G goto eof / goto line#	H Top screen	J Join lines	K man page identifier	L Bottom screen	: cmd line
a append ↵	s subst char	d del	f find char →	g extra	h ←	j ↓	k ↑	l →	; "next" / f/F/I/T

Ctrl ^	:suspend	7,11 decr. #	Normal / Cancel	block select	page ↑	9,16 ↓	15 Ctrl M	Ctrl ,	Ctrl -	Ctrl /
Shift ↑	Z quit	X ← del char	C change →	V select lines	B ↘ WORD	N "prev" find	M Middle screen	< undent	> indent	? find ↘
	Z extra	X del char →	c change	v select chars	b ↘ word	n find "next"	m set mark	"prev" / f/F/I/T	repeat cmd	/ find ↵

Unused & Duplicate keys
 \ Ctrl-K Ctrl-S (free)
 Ctrl-L (redraw)
 ~ near dup of '
 13 ~ near dup of '
 14 Ctrl-Q = Ctrl-V
 15 Ctrl-J = Ctrl-M = ^N

Legend:

- Macro Register name (0-9a-zA-Z) required
- Op Motion req.; act between cursor & dst
- Cmd Command
- Ins Command and enter insert mode
- Move Moves cursor or defines range for op
- tag Search (\ = reverse, / = forward)
- tag ctags / diffs / folding
- Code Code formatting, whitespace, etc.
- Extra Extended functionality; req. extra chars
- Char arg req. g z Z ^w ' " ...

Modes

`:help modes`

n Normal Esc ^ [^c
i Insert a i r s
v Visual v V ^v ^q
o Op pending c d y < >
c Command Line : / ? !

word Foo (src , b dst , b len) ;

Note: There is no whitespace in-between 'Foo(src', but before/after 'dst.'

WORD Foo (src , b dst , b len) ;

Startup

vim <filename> +123 goto line 123
vim <file> ... -t Foo edit at tag 'Foo'
vim <file> ... -c "/Foo" cmd: find 'Foo' & edit

GUI vim -g or gvim start GUI ver.
GUI Linux :set guifont=ProggyTinyTT 12
GUI OSX :set guifont=ProggyTiny\;hll
diff gvimdiff <file> <file2> [<file3>]

bug **Broken Keys** Ctrl-I = Tab, Ctrl-[= ESC
Vim is still unable to map certain keys for your own use...

§ Caps, Ctrl-I, Ctrl-Shift-1, Ctrl-I, Ctrl-I, etc.

0 See: src/ops.c -c "/valid_yank_reg" for " reg. names
6 See: src/normal.c -c "/nv_cmds" for g extra cmds
11 See: src/edit.c -c "/ctrl_x_msgs" for ^x insert cmds

:help cmdline :r file insert file

!w save !gui switch to GUI
:q quit !q! quit w/o save
:e <file> edit file in new buffer
:source % exec cmds in cur file
:exec '...' do cmd

move movement

soft ^ ← Start of Line 1st non-whitespace
hard 0 ← Start of Line column 0
\$ → End of Line

| move col 0 | move col #

^b page ↑ ^f page ↓
^u 1/2 page ↑ ^d 1/2 page ↓
^e scroll line ↑ ^y scroll line ↓
1g start of file 0g end of file
#g goto line # G end of file

[[begin this func {
]] begin next func {
:set matchpairs=(:){,[:],[:>,:?<:
% goto matching { } <> [ ]

help range

:s/Foo/Bar find Foo replace w/ Bar
:s/Foo/Bar/g ...all instances on line
:%s/Foo/Bar apply to whole file
:.,+ # cur line, cur line + # lines
\$ last line ' < start of select
' > end of select

Code = < > << >>

:set backspace=indent,eol,start
allow backspace join lines
:set shiftwidth=# indent width for ai
:set autoindent! toggle auto-indent
:set lisp lisp indent mode

Tags

!ts list active tags
^j jump to tag under cursor
^t restore cursor before tag jump
^p complete word
:ta Foo manual jump to tag 'Foo'

Diff

[c prev diff :hi DiffAdd guifg=#rrggbb
]c next diff :hi DiffChange guibg=#rrggbb
:diffupdate :hi DiffText gui=none
resync :hi DiffDelete

Folding

zR fold remove
zo fold open
zc fold close
zi invert all
zR fold reduce
zm fold more

Changes

:changes
g; older change
g; newer change

Syntax

:syntax enable
:set filetype=
c cpp sh make perl python
Note: chose only ONE type!

Convert <eol>

q start recording
@ playback
q stop recording
@@ repeat

then :w to convert

help recording

:set tabstop=# set tab stop every #th col
:set expandtab! toggle hard/soft tabs
:set listchars= tab>:~:trail:-,nbsp:%,eol:\$ toggle whitespace
:set list! toggle whitespace
:set colorcolumn=80 visible right margin indicator
noremap + :s/\|\\|/|<CR> block comment

Insert mode

9 ^p prev auto-complete ^n next
10 ^d undent ^t indent
\$11 ^x ^f filename completion
^s spelling :set spell!
^k dictionary]s next bad
^t thesaurus :help spell

12 ^r paste register 0-9a-zA-Z or ...
+ clipboard (or '*') :help c_CTRL-R
" last del/copy % filename

buffer #

:buffers list files
:new blank file/buffer
:bn new file
:bp prev file
:bd close file
:bd! force close
:set lines=#
:set columns=#
:winpos # # # GUI

Windows

help windows

^w or :wincmd *
w :switch to next
c :close!
n :new
s :split horz.
v :vsplit vertical
o :only maximize
= all same size
h move to win ←
j move to win ↓
k move to win ↑
l move to win →
:sp [<filename>]
edit in split window

Cursor Bookmarks

:marks
:o

ma mark local 'a'
'A goto global 'A'
'' prev location

File / Directory

:Explore Of :e .
:set browsefor=...
one of buffer last

Makro pretprocesor

Poziva se pre asemblera, analizira fajl i prepoznaje:

- makro definicije
- makro pozive
- uslovne direktive

Menja sadržaj fajla pre prosleđivanja asembleru

Zasniva se na leksičkoj i sintaksoj analizi

Prepoznavanje makro definicija

- **tabela makro imena**
- **tabela makro tela**

Makro pretprocesor

Radi brže pretrage, parametri makroa se zamenjuju rednim brojevima ispred kojih je znak &

IZBACI

```

MAKRO          R
PREBACI_RP    R, (%0)
DODAJ_1       %0
KRAJ
  
```

UBACI

```

MAKRO          R
PREBACI_PR    (%1) ,R
DODAJ_1       %1
KRAJ
  
```

Tabela makro imena		
IZBACI	1	2
UBACI	3	4

Tabela makro tela		
1	PREBACI_RP	&1, (%0)
2	DODAJ_1	%0
3	PREBACI_PR	(%1) , &1
4	DODAJ_1	%1

Makro pretprocesor

Prepoznavanje makro poziva

- argumenti se smeštaju u **tabelu argumenata**

IZBACI %2

redni broj	Argument
1	%2

- pretraga tabele imena i nalaženje linija koje odgovaraju makro definiciji
- zamena poziva telom (uz zamenu parametara)
- ponovna analiza od prve ubačene linije

Asembler

Analiza programa u vidu tekstualnog fajla

- prepoznavanje naredbi i direktiva
- leksička, sintaksna i semantička analiza

SABERI %3, #2

SABERI %3, \$2

PREBACI_DR prom, %l

(pri čemu prom ne postoji)

Skener – prepoznaje ispravne reči jezika

Parser – prepoznaje ispravne rečenice jezika

Semantička analiza – obično deo parsera

EBNF definicije

malo_slovo $\rightarrow$ a|b|c|č|ć|d|đ|e|f|g|h|i|j|k|l|m|n|o|p|r|s|š|t|u|v|z|ž

cifra $\rightarrow$ 0|1|2|3|4|5|6|7|8|9

decimalni_broj $\rightarrow$ cifra{cifra}

heksa_cifra $\rightarrow$ cifra|A|B|C|D|E|F

heksadecimalni_broj $\rightarrow$ 0x(heksa_cifra){heksa_cifra}

broj $\rightarrow$ decimalni_broj|heksadecimalni_broj

labela $\rightarrow$ malo_slovo{malo_slovo|cifra|_}

EBNF definicije

- direktiva -> nova_linija [labela:]
razmak (ZAUZMI|NAPUNI)
razmak broj
- telo -> { direktiva
| osnovna_naredba
| naredba_prebacivanja
| upravljačka_naredba }
- program -> POČETAK razmak labela telo
nova_linija KRAJ

Asembler

Greške prilikom asembliranja

- pojava neočekivanog znaka
- pojava neočekivane reči
- kršenje semantičkog pravila
- oporavak od greške – sledeća naredba/direktiva

Generisanje mašinskog koda

- ako je naredba uspešno prepoznata
- kod naredbe – iz **tabele naredbi** (engl. *opcode table*)

kod tipa naredbe (4 bita)	relativni kod naredbe (4 bita)	kod 1. registra (4 bita)	kod 2. registra (4 bita)	obavezna reč dodatna reč

Ime naredbe	Heksadecimalni kod naredbe i njena dužina		Ime naredbe	Heksadecimalni kod naredbe i njena dužina	
DESNO	34	1	SKOČI	C0	2
DODAJ_1	30	1	SKOČI_ZA_<	D2	2
I	14	1	SKOČI_ZA_<=	D5	2
ILI	15	1	SKOČI_ZA_!=	D1	2
LEVO	33	1	SKOČI_ZA_==	D0	2
NATRAG	F0	1	SKOČI_ZA_>	D4	2
NE	32	1	SKOČI_ZA_>=	D3	2
ODBIJ_1	31	1	SKOČI_ZA_±_<	D6	2
ODUZMI	12	1	SKOČI_ZA_±_<=	D9	2
ODUZMI_P	13	1	SKOČI_ZA_±_>	D8	2
POZOVI	E0	2	SKOČI_ZA_±_>=	D7	2
PREBACI_DR	60	2	SKOČI_ZA_M	DA	2
PREBACI_IR	80	2	SKOČI_ZA_N	D0	2
PREBACI_NR	50	2	SKOČI_ZA_NE_M	DB	2
PREBACI_PR	70	1	SKOČI_ZA_NE_N	D1	2
PREBACI_RD	90	2	SKOČI_ZA_NE_P	D3	2
PREBACI_RI	B0	2	SKOČI_ZA_NE_V	DD	2
PREBACI_RP	A0	1	SKOČI_ZA_P	D2	2
PREBACI_RR	40	1	SKOČI_ZA_V	DC	2
SABERI	10	1	UPOREDI	20	1
SABERI_P	11	1			

Asembler

Viši bajt obavezne reči – kod naredbe

Niži bajt obavezne reči – registri

– SABERI %3, %2 -> 1023

Dodatna reč

– ako je broj, nema problema

– ako je labela, određivanje njene adrese mora prethoditi popunjavanju dodatne reči

Labela ispred naredbe

Labela ispred direktive

Asembler

Tabela labela/simbola (engl. *symbol table*)

- Uz svaku labelu postoji polje sa njenom adresom
- Zbog referenciranja unapred (engl. *forward reference*), asembliranje obično ide u dva prolaza
  1. Analiza teksta i popunjavanje tabele simbola
  2. Generisanje mašinskog koda
- Tabela labela često ima i polje sa tekućim stanjem:
  - definisana, definisana i korišćena,
  - nedefinisana i korišćena
- Određivanje adrese labela zahteva brojač lokacija

Asembler

Brojač lokacija (engl. *location counter*)

- zna se dužina svake naredbe i direktive
- prilikom analize programa se može izračunati adresa naredne naredbe/direktive
- u brojaču lokacija se uvek nalazi adresa početka naredbe ili direktive čija analiza sledi
- inicijalna vrednost?
- kada se naiđe na novu labelu, njena adresa je?

Asemblerski program			Brojač lokacija
	POČETAK	ulaz	0
ulaz:	PREBACI_NR	\$12,%0	0
	PREBACI_NR	\$10,%1	2
ponovo:	UPOREDI	%1,%0	4
	SKOČI_ZA_==	kraj	5
	SKOČI_ZA_<	manje	7
veće:	ODUZMI	%1,%0	9
	SKOČI	ponovo	10
manje:	ODUZMI	%0,%1	12
	SKOČI	ponovo	13
kraj:	SKOČI	kraj	15
	KRAJ		15

Labela	Adresa
kraj	15
manje	12
ponovo	4
ulaz	0
veće	9

Asembler

Nakon II prolaza – mašinski oblik programa
objektna sekvenca

Semantičke greške

– duplirana labela

– nedefinisana labela

Algoritamske

greške?

Tabela objektna sekvenca				
Adrese lokacija	Objektna sekvenca	Komentar		
		POČETAK	ulaz	
0000	5000	ulaz:	PREBACI_NR	\$12,%0
0001	000C			
0002	5010		PREBACI_NR	\$10,%1
0003	000A			
0004	2001	ponovo:	UPOREDI	%1,%0
0005	D000		SKOČI_ZA_==	kraj
0006	000F			
0007	D200		SKOČI_ZA_<	manje
0008	000C			
0009	1201	veće:	ODUZMI	%1,%0
000A	C000		SKOČI	ponovo
000B	0004			
000C	1210	manje:	ODUZMI	%0,%1
000D	C000		SKOČI	ponovo
000E	0004			
000F	C000	kraj:	SKOČI	kraj
0010	000F			
			KRAJ	

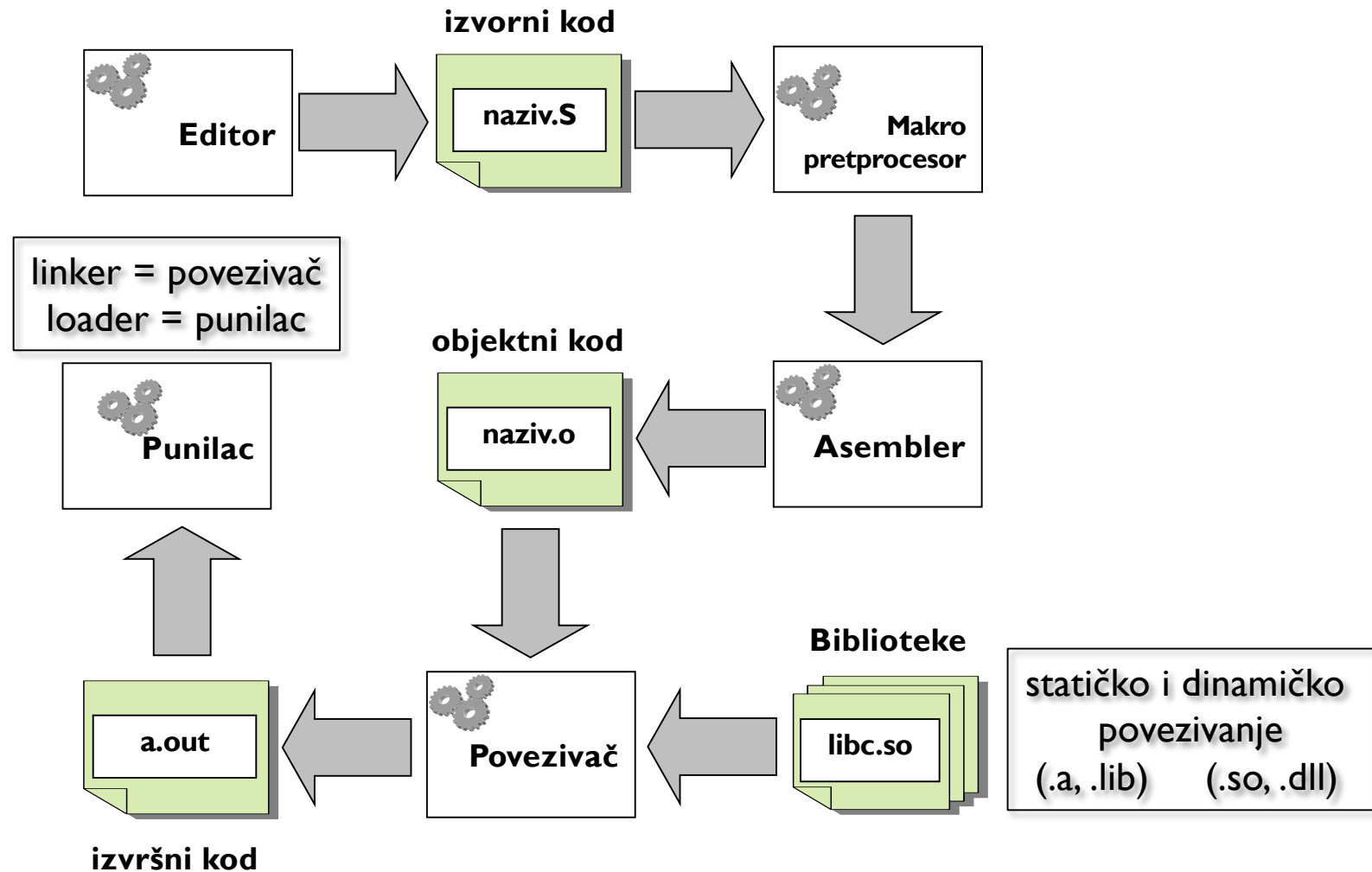
Asembler

Objektna sekvenca se nalazi u objektnoj datoteci

- kod koji još uvek nije spreman za izvršavanje
- nije čitljiv kao tekstualna datoteka
- sadrži adresu ulazne naredbe (engl. *entry point*) koja odgovara ulaznoj labeli

Za izvršnu sekvencu je neophodan **povezivač** (engl. *linker*)

Prevođenje i pokretanje programa

Linker (povezivač)

Od objektne sekvence kreira izvršnu sekvencu

- povezivanje više fajlova
- dodavanje koda sistemskih potprograma

Problem relokacije

- sve objektne sekvence počinju od iste adrese
  - samo jedna može od inicijalne adrese
- ređanje sekvenci jedna iza druge
  - konstanta relokacije
- problem apsolutnih adresa u kodu

Tabela objektne sekvence				
Adrese lokacija	Objektna sekvenca	Apsolutna adresa	Komentar	
			POČETAK	ulaz
0000 0001	5000 000C		ulaz: PREBACI_NR	\$12,%0
0002 0003	5010 000A		PREBACI_NR	\$10,%1
0004	2001		ponovo: UPOREDI	%1,%0
0005 0006	D000 000F	<-	SKOČI_ZA_==	kraj
0007 0008	D200 000C	<-	SKOČI_ZA_<	manje
0009	1201		veće: ODUZMI	%1,%0
000A 000B	C000 0004	<-	SKOČI	ponovo
000C	1210		manje: ODUZMI	%0,%1
000D 000E	C000 0004	<-	SKOČI	ponovo
000F 0010	C000 000F	<-	kraj: SKOČI	kraj
			KRAJ	

Linker (povezivač)

Apsolutne adrese se takođe moraju relocirati

- za koliko?
- **statička relocacija** – korekcija apsolutnih adresa za konstantu relocacije

Tabela relocacije

Heksadecimalne adrese
0006
0008
000B
000E
0010

- generiše je assembler, sadrži **logičke adrese lokacija objektne sekvence** koje sadrže **apsolutne adrese**

Relativno adresiranje

Bez apsolutnih adresa, nema ni problema relokacije

- ako se kod skokova umesto apsolutne adrese navede rastojanje (u lokacijama) do naredbe na koju se skače

Relativna adresa predstavlja razliku adrese dodatne reči naredbe skoka i obavezne reči ciljne naredbe

Stvarna adresa se dobija **sabiranjem sadržaja programskog brojača i relativne adrese**
(PC + relativna adresa)

Relativno adresiranje

Naredba SKOČI sa relativnim adresiranjem:

1. ciklus: programski brojač $\rightarrow$ adresne linije (P2)
1 $\rightarrow$ č (P41)
linije podataka $\rightarrow$ pomoćni registar (P3)
2. ciklus programski brojač $\rightarrow$ registar 1. podatka (P2, P37, P42)
3. ciklus pomoćni registar $\rightarrow$ registar 2. podatka (P4, P37, P43)
4. ciklus: saberi (P52)
linije podataka $\rightarrow$ programski brojač (P1)

Relativna adresa – označen ili neoznačen broj?

Tabela objektne sekvence				
Adrese lokacija	Objektna sekvence	Relativna adresa	Komentar	
			POČETAK	ulaz
0000	5000		ulaz: PREBACI_NR	\$12,%0
0001	000C			
0002	5010		PREBACI_NR	\$10,%1
0003	000A			
0004	2001		ponovo: UPOREDI	%1,%0
0005	D000		SKOČI_ZA_==	kraj
0006	0009	<-		
0007	D200		SKOČI_ZA_<	manje
0008	0004	<-		
0009	1201		veće: ODUZMI	%1,%0
000A	C000		SKOČI	ponovo
000B	FFF9	<-		
000C	1210		manje: ODUZMI	%0,%1
000D	C000		SKOČI	ponovo
000E	FFF6	<-		
000F	C000		kraj: SKOČI	kraj
0010	FFFF	<-		
			KRAJ	

Problem spoljašnjih referenci

Korišćenje labele definisane u drugom fajlu

U toku asembliranja koda koji koristi spoljašnju labelu, takva labela ostaje nedefinisana

Asembler formira **tabelu nedefinisanih labela** (engl. *external reference table*) koju koristi linker

- pored naziva labele, mora sadržati sve adrese na kojima se ta labela koristi

Asembler formira i **tabelu ulaznih labela** (engl. *entry point table*)

Problem spoljašnjih referenci

Tabela objektne sekvence			
Adrese lokacija	Objektna sekvencija	Nedefinisana adresa	Komentar
			POČETAK primer
0000 0001	5010 000C		primer: PREBACI_NR \$12,%1
0002 0003	5020 000A		PREBACI_NR \$10,%2
0004 0005	EOF0 0000	<-	POZOVI nzd
0006 0007	C000 FFFE		kraj: SKOČI kraj
			KRAJ
Tabela relokacije			
-			
Tabela nedefinisanih labela			
nzd	0005		
Tabela ulaznih labela			
primer	0000		

Tabela objektne sekvence		
Adrese lokacija	Objektna sekvence	Komentar
		POČETAK nzd
0000	2012	nzd: UPOREDI %2, %1
0001 0002	D000 0009	SKOČI_ZA_== kraj
0003 0004	D200 0004	SKOČI_ZA_< manje
0005	1212	veće: ODUZMI %2, %1
0006 0007	C000 FFF9	SKOČI nzd
0008	1221	manje: ODUZMI %1, %2
0009 000A	C000 FFF6	SKOČI nzd
000B	4001	kraj: PREBACI_RR %1, %0
000C	F0F0	NATRAG
		KRAJ
Tabela relokacije		
-		
Tabela nedefinisanih labela		
-	-	
Tabela ulaznih labela		
nzd	0000	

Objektna
sekvence za
Nzd
potprogram
(prenošenje param.
preko %1, %2)

Obrazovanje izvršne sekvence

Linker preuzima sve objektne sekvence i sve tabele u njima i pravi **tabelu objektnih sekvenci** (engl. *object module table*)

Ulazna labela objektne sekvence	Dužina objektne sekvence	Adresa početka objektne sekvence
<code>primer</code>	8	0000
<code>nzd</code>	13	0008

Adresa početka objektne sekvence je i **konstanta relokacije**

Vrši se relokacija adresa u tabelama relokacije i ulaznih labela

Potom se vrši i relokacija apsolutnih adresa u svim objektnim sekvencama

Obrazovanje izvršne sekvence

Sve tabele ulaznih labela se spajaju u **tabelu spoljašnjih labela** (engl. *global symbol table*)

Tabela spoljašnjih labela	
primer	0000
nzd	0008

Prolazi se kroz sve tabele nedefinisanih labela i koriguju se sve adrese koje pripadaju svakoj od nedefinisanih labela

Potom se sve objektne sekvence mogu spojiti u jednu izvršnu sekvencu

Tabela izvršne sekvence			
Adrese lokacija	Izvršna sekvenca	Komentar	
0000 0001	5010 000C	primer: PREBACI_NR	\$12,%1
0002 0003	5020 000A	PREBACI_NR	\$10,%2
0004 0005	E0F0 0003	POZOVI	nzd
0006 0007	C000 FFFE	kraj: SKOČI	kraj
0008	2012	nzd: UPOREDI	%2,%1
0009 000A	D000 0009	SKOČI_ZA_==	kraj
000B 000C	D200 0004	SKOČI_ZA_<	manje
000D	1212	veće: ODUZMI	%2,%1
000E 000F	C000 FFF9	SKOČI	nzd
0010	1221	manje: ODUZMI	%1,%2
0011 0012	C000 FFF6	SKOČI	nzd
0013	4001	kraj: PREBACI_RR	%1,%0
0014	F0F0	NATRAG	

Linker (povezivač)

Linker obično radi u **dva prolaza**

I prolaz:

- formiranje tabele objektnih sekvenci
- relokacija tabela
- formiranje tabele spoljašnjih labela

II prolaz:

- relokacija apsolutnih adresa
- rešavanje spoljašnjih referenci
- stvaranje izvršne sekvence

Ulazna adresa izvršne sekvence je **jednaka ulaznoj adresi** njene **prve objektno sekvence**

Loader (punilac)

Zauzimanje (dovoljno) radne memorije

Kopiranje izvršne sekvence iz izvršne datoteke u radnu memoriju (RAM)

Formiranje **slike procesa** (popunjavanje atributa)

Podешavanje baznog i graničnog registra

Pokretanje programa počevši od njegove ulazne adrese

Postupak pretvaranja logičkih u fizičke adrese se naziva i **dinamička relokacija**

Dibager (engl. *debugger*)

Program koji omogućava nadgledanje izvršavanja drugih programa

Neophodno je da postoji mogućnost prekida izvršavanja programa nakon svake ili nakon unapred odabranih naredbi, nakon čega se poziva dibager

Koračni režim rada procesora (engl. *single step*)

- bit traga (engl. *trace bit*)
- SR₆ kod KONCEPT-a
- pre dobavljanja svake naredbe se dešava izuzetak u okviru čije obrade se poziva dibager

Dibager

Naredba zamke (engl. *trap*)

- direktno dovodi do izvršavanja izuzetka
- omogućuje rad dibagera i ako nema koračnog režima rada
- pozivanje dibagera nakon samo nekih naredbi
  - zamena naredbe naredbom zamke
  - vraćanje originalne naredbe kada se aktivira dibager

Dibagerski registri

- dibager se aktivira kada se adresa u programskom brojaču poklopi sa sadržajem nekog od dibagerskih registara